

DIN TOPONIMIA SATULUI BOCȘA

O altă localitate anchetată pentru Atlasul lingvistic român a fost satul Bocșa. Moigradul a fost cercetat de Sever Pop pentru ALR I (2160 de întrebări), Bocșa a intrat în rețeaua de localități pe care le-a studiat Emil Petrovici pentru ALR II (4800 de întrebări)¹. Din nota introductivă redactată de cel care a făcut ancheta reiese că localitatea i-a fost sugerată de profesorul Leontin Ghergariu. Argumentele fiind mai multe: sat cu populație românească 100%; localnicii folosind graiul local fără mari influențe deși erau aproape de calea ferată și șosea, locul de naștere al lui Simion Bărnuțiu, personalitate marcantă a culturii românești.

Bocșa este atestată în documente pentru prima dată în 1349 — „villa Boxa”². O perioadă a purtat numele Bocșa Română, formă sub care a fost notat uneori și în documente (În 1808, Johannes de Szedlicsna Lipsky, în al său Repertorium... îl menționează Bocșa Rumunyaska). Determinativul îl avea pentru a o deosebi de Bocșa Ungurească, azi Bocșița (sat cu populație românească și maghiară) din cadrul comunei Hereclean.

Vecinii satului pe care-l discutăm sînt: Sălăjeni (Curitău) Cîmpia (Husmezeu), Bădăcin, Sici, Borla, Valea Pomilor (Mocirla)³.

Emil Petrovici în ancheta efectuată în vara anului 1930, notează pe baza datelor furnizate de informatori, 17 toponime, ele constituie răspunsul la întrebările: 1) [Indicați] cîteva numiri topice din hotarul satului (dealuri, văi, izlazuri etc.); 2) [Indicați] părțile satului (numele străzilor). Din cele 17 toponime, 15 le-am atestat și noi, am indicat aceasta ca și în materialele publicate anterior, (după explicațiile date toponimelor din glosar am notat în paranteză inițialele E. P.). Două toponime: „Deălu Piclăului” și „La Biserică” în cele două anchete efectuate de noi în 1978 și în 1983 nu ne-au fost menționate. Analizînd cele 97 de toponime atestate prin cele două anchete constatăm că ele se încadrează în speci-

---

¹ Localitățile din județul Sălaj anchetate pentru ALR I, ALR II și NALR le-am menționat în articolul *Din toponimia satelor Merșid, Firmișiș, Popeni* în ActaMP, 9, 1985, p. 745—750.

² Coriolan Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, București, I, p. 86.

³ În paranteză unde a fost cazul am menționat numele vechi, adică înainte de 1948, a satului, nume care are circulație în vorbirea localnicilor.

ficul toponimiei românești fiind generale, unele întâlnindu-le în majoritatea satelor (punctelor de anchetă), ca de exemplu: Buna, Băltoci (pluralul de la Băltoc), Cioara, Copăcel, Culmea, Dealu, Golișel, Măgura, Pădurea, Păduriță).

Ca în majoritatea satelor din Sălaj, și am putea extinde aria la întreaga Transilvanie, au notat și Duleu, Făgădău, Iertaș, Legheleu, Rîț, Tog, evident cuvinte de origine maghiară pătrunse în graiurile românești și supuse legilor fonetice din aceste graiuri. Unele au intrat în concurență cu termeni literari: legheleu/pășune, cel literar impunându-se tot mai mult, altele fiind folosite tot mai rar: tog, făgădău.

Un alt grup de toponimie: Călăcean, Didoaca, Grădina lui Balint Peter, Iertașu lui Morcuș, Iertașu Picului, Pădurița Crăciunului, Podu lui Toderăș, Rîtu Lichii, Sub Ograda Curtului, Tabia lui Forogău, Tăneiu lui Forogău, Togu lui Forogău pot fi explicate cu ajutorul antroponimiei. În corpul toponimului intrînd: nume de familie, porecle din satul Boțsa sau din satele vecine. Aceste sînt toponimele care dispar cel mai repede, ele nu mai acoperînd astăzi o realitate socială, folosindu-le doar oameni mai în vîrstă, adică de peste 60 de ani.

Cîteva nume de locuri sînt mai rare: Dumbarc (atestat de A. Pop în satul Sici sub forma de Dîmbărc), Dumbrăniță, Șerbea. La explicarea lor ne ajutăm de datele date de subiecții anchețați.

Locul numit „Dîmțurile“, a atras atenția arheologilor și care într-adevăr au o formă aparte. Concluziile lingvistice, istorice, etnografice se vor putea trage odată cu extinderea anchetelor pe o rază tot mai mare.

GLOSARUL NUMELOR DE LOCURI

1. Alomu Nou „pămînt împărțit oamenilor în 1918. A fost pădure acum e teren arabil“.
2. Alomu Vechi „pămînt dat oamenilor în 1918. A fost împărțit mai repede, oamenilor“.
3. Băltóci „loc de finăț apătós“.
4. Bătic „teren agricol, e un loc de șes“.
5. Brăniște „Loc pe care a fost pădure, acum e teren agricol“. (E. P.).
6. Buleasca „vie a fost a unei femei poreclite așa“.
7. Buna „pădure pe unde curge un pîrîu cu apă bună“.
8. Cațău „deal pe care e vie“. (E.P.).
9. (la) Călăcean „locul omului pe care-l cheamă Călăcean“.
10. Cioára „teren agricol lângă pădure“.
11. (la) Cioclăie „vie pe deal, este a unui om poreclit așa“.
12. Ciutruți „teren arabil pe un fost loc de pădure“.
13. Clăi „loc drept, folosit ca și finăț“.
14. Cociorva „pășune pe deal în formă de cociorvă (= un fel de lopată cu care se scoate pînca din cuptor)“.
15. Copăcél „teren agricol mic pe care este o fintînă“.
16. Corpădia „teren de șes pe un deal mic“. (E.P.).
17. Creăca „drum prin sat și parte din sat“ (E.P.).
18. Culmea „pășune pe un loc de deal“. (E.P.).
19. Culmea Bócsi „pădure de cer pe vîrfu dealului“.
20. Dealu Măgurii „i se mai spune și Măgura“.
21. Didoáca „loc agricol a fost a unei femei poreclite Didoáca“.

22. Dîmburile „mobile de pămînt care par făcute de oameni”.
23. Dumbărc „teren care s-a rupt; se poate cultiva pe el”. (E.P.).
24. Dumbărăniță „suprafață mare pe care se cultivă grîu”. (E.P.).
25. Duléu „drum de hotar în afara satului”.
26. Făgădău „loc unde a fost crîsmă. Este la marginea satului”.
27. Fintînelé „teren de șes care înainte a fost mlaștină”.
28. Fintîna Fúndului „fintînă cu apă bună pe locul numit Grăma”.
29. Fintîna Móșului „fintînă cu apă bună, a locuit un om bătrîn pe aproape”.
30. Fintîna Rácului „fintînă cu apă bună pe locul numit Piciáúă”.
31. Fintîna din Tăláriște „fintînă cu apă de pe locul numit Tăláriște”.
32. Glódurile „un loc de pantă pe care crește trifoi”. (E.P.).
33. Golișél „pantă de deal golașe pe Măgurá”.
34. Grăma „deal pe care e pășune”. (E.P.).
35. Grăma la Crúce „teren arabil în pantă lingă locul numit Grama”.
36. Grădina lui Bálint Péter „grădina unui om din satul Bórla”.
37. Grădina Lúchii „grădina în sat a unui om numit Lúca”.
38. Grădina Notărășului „locu de grădina a unui fost notar”.
39. Grópile „teren de finaț cu rupturi”.
40. Groápa Tăietúrii „pășune pe un loc în formă de covată”.
41. Iertáșu lui Cúrta „teren arabil a unui om cu acest nume”.
42. Iertáșu lui Mórcaș „fineaț a unui om poreclit Mórcaș”.
43. Iertáșu Pícului „a fost o pădure acum e vie. Porecla proprietarului e Picu”.
44. Între Póduri „parte de sat lingă pădure”.
45. Între Vái „locu unde se unește Válea Záláului cu Valea Siciului”.
46. Lárğa „uliță largă în sat”.
47. Legheléu cel Máre „a fost pășune acum e vie, loc pe deal”.
48. Legheléu cel Mic „pășune pe deal”.
49. Lúnca „teren arabil, loc abrupt”. (E.P.).
50. Lúnca Bócșii „hotar lingă Válea Siciului și Válea Záláului”.
51. Măgura „deal înconjurat de șes, pe el cresc salcímii”.
52. Măgura țigánilor „cel mai înalt punct pe Măgurá”.
53. Mița „loc de pășune de pe care s-a luat piatră albă pentru fundație de casă”.
54. (la) Moáră „locul unde a fost moara satului”.
55. Ográda Notărășului „grădina celui care a fost notar”.
56. Pádúrea Bócșii „pădure de cer, pe aici se merge la Sici și Bădăcin”.
57. Pádurița Cioróului „o pădure mică unde este un izvor”.
58. Pádurița Crăciúnului „o pădure care a fost a unui om poreclit Crăciún”.
59. Pálánte „gardul care desparte viile de restul pămîntului”.
60. Părău Cárpenilor „părău care desparte pășunea în două. Izvorește din Cociórra și se varsă în Válea Záláului. Au fost carpeni unde izvorește”.
61. Părău Goronáșului „pîriu care izvorește din Válea Siciului, sînt goroni pe margine”.
62. Părău Poiénii „pîriu cu apă care izvorește dintr-o poiană”.
63. Périi Siciului „deal pe care sînt peri pădureți, locul a fost a Siciului”.
64. Petrișu „loc pietros, se cultivă legume și sfeclă”.
65. Piciocăș „loc de șes pe care cresc cartofi pentru porci”.
66. Picióru Măgurii „partea de pantă a Măgurii”.
67. Piciáúă „loc în pantă folosit ca pășune”. (E.P.).
68. Pívniță „loc de deal pe care e vie”.
69. Pódu lu Toderăș „pod lingă crîșma care a fost a lui Toderăș, e aproape de Cîmpia”.
70. Pústa-Haz „teren arabil pe o pantă de deal”.
71. Rístoș „teren arabil a unui om ciufulit Rístoș”.
72. Rítu Líchii „teren bun care a fost a lui Lică”.
73. Rítu Máre „șes și teren arabil”.
74. Rítu Pópîi „loc agricol care a aparținut preotului”.
75. Rogoáze „teren pe care au fost rogoaze”.
76. Ruáta „loc unde Válea Záláului face o cotitură”.

77. Slătina „loc mlăștinos transformat în fînaț“ (E.P.).
78. Sub Fintînéle „loc drept sub un deal unde sînt izvoare“.
79. Sub Ogrăzi „teren de șes, lîngă grădinile satului“.
80. Sub Pădure „loc drept, deasupra pe deal e pădure“.
81. Sub Ográda Cúrtului „loc sub grădini“.
82. Sérbea „o pășune lîngă un loc mocirlos“.
83. Șésu Bórli „teren drept lîngă satul Bórla“.
84. Tábla lui Forogáu „fosta proprietate a lui Fórogo, loc drept“.
85. Tánéiu lui Forogáu „teren agricol, a fost a lui Fórogo“.
86. Tógu lui Forogáu „locul a fost a boierului Fórogo, acum deal mic“.
87. Tălăriște „loc mlăștinos transformat în grădină“.
88. Tîgáni „pășune pe care poposeau țigani“.
89. Ulița Coltăului „i se zice și Coltáu. Pe uliță este o fintină“ (E.P.).
90. Ulița Lárğa „ulița în sat“, Emil Petrovici are notat un toponim *Ulița Largi* (= ulița lárgi) care poate proveni de la un nume de familie *Lárğa* (neatestat) sau de la o poreclă *Largă*, avînd în vedere că avem o formă de genitiv.
91. Ulița Lobónțului „o uliță mai mică“.
92. Ulița Máre „strada cea mai mare în sat“ (E.P.).
93. Válea Sícifului „valea cu apă care seacă și trece și prin Sici“.
94. Válea Zălálului „apa mare care vine din Méseș și se varsă în Crásna“.
95. Víile Bătrîne „vii vechi, în hotar cu Mocirla“.
96. Víile Pălánțe „vii noi pe deal“.
97. Vía de pe Sérbe „vie pe locul mai ridicat din Sérbe“.
98. Ziria (notat și Zire) „loc pe un deal, de aici pornește o pantă mare“.

GABRIEL VASILIU

DE LA TOPONYMIE DU VILLAGE BOCȘA

(Résumé)

L'article présente une enquête effectuée en deux étapes en 1978 et 1983 pour le „Trésor toponymique de Roumanie“. En 1930 le village a été enquêté aussi par Emil Petrovici pour l'Atlas linguistique roumain (ALR II).

Un examen attentif, dans une enquête complexe, prouve que l'élément toponymique roumain est prépondérant. Le matériel connu jusqu'ici est employé dans les études de langue et dans celles d'histoire.